

Катарина Д. Јаблановић
Народна библиотека
„Стефан Првовенчани”, Краљево
katarina.dasic@gmail.com

Стручни рад
UDK 050ПОВЕЉА:82"1971/2020"
<https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2020.62.1.8>

ИСТОРИЈАТ КЊИЖЕВНОГ ЧАСОПИСА ПОВЕЉА

Сажетак: У сусрет јубилеју – педесет година од покретања књижевног часописа *Повеља* у раду се бавимо његовом судбином. Основни задатак јесте представљање развојног пута часописа, а циљ рада је скретање пажње на значај традиције неговања књижевне периодике. Преломни тренуци у развоју часописа везани су како за издавача (Културно-просветна заједница општине Краљево од 1971. до 1985, Народна библиотека у Краљеву од 1985. године до данас), тако за место главног и одговорног уредника (Страхиња Војиновић, Јован Марковић, Радован Миловић, Милан Дачовић, Владимир Шекуларац, Драган Хамовић, Горан Петровић, Живорад Недељковић и Дејан Алексић). Кроз историјски приказ пратићемо следеће елементе: власника часописа, тј. издавача; програм; место главног и одговорног уредника и чланова редакције; план часописа, односно које су рубрике постојале и како су се мењале; сараднике; књижевности које су заступљене и њихове ауторе; садржај осталих прилога (културни живот Краљева, ликовна уметност и др.), као и графички изглед часописа. Рад је написан уз коришћење литературе и грађе релевантне за предмет истраживања.

Кључне речи: серијске публикације, књижевни часопис, Краљево, *Повеља*, *Повеља октобра*.

Увод¹

Бавећи се улогом библиотека на културној мапи Србије кроз издавачку делатност, усредсређена на библиотеке као издаваче часописа, о месту књижевног часописа *Повеља*, Бојана Вукотић, библиотекар-саветник у Одељењу за истраживање и развој библиотечно-информационог система

¹ Ауторка рада захваљује проф. др Радивоју Константиновићу на подстицају у вези са избором теме.

– Матичном одељењу Народне библиотеке Србије каже: „Као успешан издавач међу библиотекама се нарочито издваја Народна библиотека 'Стефан Првовенчани' из Краљева. Ова библиотека има веома развијену издавачку делатност, спроводи низ активности везаних за промоцију својих издања, а радници издавачке делатности су добитници значајних књижевних награда и признања. Издавачка делатност Библиотеке претежно је оријентисана на поезију и у тој области је водећи издавач. Библиотека редовно издаје, три пута годишње, часопис за књижевност, уметност и културу *Повеља*, са додацима *Прейоручено* и *Види чуда*.”²

У сусрет јубилеју – педесет година излажења часописа *Повеља* – намера нам је била да у раду представимо његов развојни пут и укажемо на имена културних посленика заслужних за његов континуитет. За потребе рада, као примарни извор података користили смо саму *Повељу*, док су секундарни извори биле две објављене библиографије *Повеље*: Библиографија прилога у краљевачкој књижевној периодици. Књ. 2, *Повеља: (1971–2000) / Дејан Вукићевић* (Краљево: Народна библиотека „Радослав Веснић”, 2001) и Библиографија прилога у часопису *Повеља: 2001–2015 / Ана Гвозденовић*; аутор библиографских јединица из 2001. Наташа Антонијевић (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, 2015).

***Повеља* од 1971. до 1985. године**

Часопис за књижевност, уметност, културу, просветна и друштвена питања *Повеља* покренут је под окриљем Културно-просветне заједнице општине Краљево 1971. године под уредничким оком Страхине Војиновића. Редакцијски савет чинили су: Миломир Мрљеш (у својству председника), Антоније Исаковић, Милош Јевтић, др Коча Јончић, Гвозден Јованић, Иван Студен, Стеван Даниловић, Славко Богетић, Радоман Зукловић, Ејуп Мушовић, Веселин Андријанић, Слободан Симовић, Василије Милојевић и Наташа Ковачевић, док су чланови Уредничког колегијума били Милан Дачовић, Драгољуб Живковић, Радомир Станић³ мр Велизар

² Бојана Вукотић, „Библиотеке као издавачи серијских публикација”, у *Библиошке у културном животи Србије: Зборник радова стручној скупи Библиошке у културном животи Србије Краљево, 8. и 9. октобар 2018*, уредник Катарина Јаблановић (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, 2018), 87.

³ „По усменом сведочењу, кум *Повеље*.” Ана Гвозденовић, „Издавачка делатност”, у *Век и по Библиошке у Краљеву: Народна библиотека „Стефан Првовенчани” Краљево: 150 година*, (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, 2018), 213.

Недовић, Крсто Љубеновић, мр Предраг Марковић, др Радомир Ивановић, Јован Марковић, Мирољуб Спасојевић, Страхиња Војиновић, Драган Илић. Ликовно-техничка опрема дело је Љубомира Попаречанина, Стевана Арсића и Павла Поповића, док је технички уредник издања био Драган Илић. Часопис почиње да излази динамиком четири пута годишње.

У уводном тексту Страхиње Војиновића под насловом „Уз први број”⁴ унеколико је дефинисана структура часописа – садржи нова књижевна дела домаћих аутора, затим преводе стране књижевности, књижевну критику; настојаће да афирмише завичајне ствараоце чије дело надилази локални значај. Бележимо имена домаћих аутора чији су се радови нашли на страницама часописа: др Тоде Чолак, др Васо Милинчевић, Воја Марјановић, Добрица Ерић, Драган Лакићевић, Никола Вујчић, Ђамил Сијарић, Давид Албахари, као и имена завичајних стваралаца: Наташа Ковачевић, Милан Ђокић, Радомир Станић, Милорад Михаиловић, Радош Ракуш, Верослав Стефановић, Мирољуб Домазет, Мирослав Качаревић, Миломир Мрљеш и др. Међу страним ауторима заступљени су савремени кинески песници, темати „Из новије енглеске поезије”, „Новија поезија америчких црнаца”, „Химнична дубина македонске лире”, руски прозаиста Василиј Шукшин, Францускиња Натали Сарот са драмом „Лаж”, као и критички текстови Ролана Барта, Гастона Башлара, Шарла Морона, Жоржа Помпидуа и Владимира Мајаковског.

Уреднички колегијум од броја 8 (1973) промењен је и чинили су га мр Страхиња Војиновић, Милан Дачовић, Драгољуб Живковић, Радомир Станић, Предраг Марковић, др Радомир Ивановић, Наташа Ковачевић, Миломир Мрљеш, Мирољуб Стојановић, Мирољуб Спасојевић, Стојан Дабић, Зоран Чеперковић, Велизар Недовић и Јован Марковић, док је дужност главног и одговорног уредника преузео Јован Марковић и обављао до броја 14 (1975). Сталне рубрике: *Пријовейке, новеле, црџице; Есеји, сџудије, чланци; Поезија; Преводи; Зайиси, лејенде, љуџојиси; Прикази* установљене су од двоброја 12–13 (1974).

Наслов часописа од броја 14 (1975) промењен је у *Повеља окџобра*. Јован Марковић, тадашњи главни уредник, оставио је белешку о одлуци да се споје два књижевна часописа, *Повеља* и *Окџобар: лисџ за књижевносџ, умейносџ и кулџуру*, који је од 1966. године до 1973. излазио у издању Књижевног клуба „Октобар”, а од 1973. под окриљем Културно-просветне заједнице општине Краљево. „Делили смо снаге у ношењу два гласила,

⁴ Страхиња Војиновић, „Уз први број”, *Повеља: часопис за књижевносџ, умейносџ, кулџуру, џросветна и друџивена џиџања* година I, број 1 (1971): 3–5.

листа и часописа, који су у суштини, по духу и концепцији, сваки у својој форми, доносили исте поруке и имали исти циљ...

(...)

Сви разлози су упућивали да наша два књижевно-културна гласила треба да се слију у једно.”⁵

Спајањем двају часописа дошло је и до измена у саставу Издавачког савета, који су од тог броја чинили: Страшимир Поповић (председник савета), мр Страхиња Војиновић, Радован Миловић, Стеван Пројовић, Радомир Станић, Јован Марковић, др Владета Вуковић, Ејуп Мушовић, Александар Ковачевић, Миломир Мрљеш, Веља Шћепановић, др Радомир Ивановић, Крста Љубеновић, Добросав Гемаљевић, Гордана Штајер, Мирослав Вујовић, Бошко Руђинчанин, мр Предраг Марковић, Митар Митровић (секретар савета). Из Уредничког колегијума изашли су: Милан Дачовић, Предраг Марковић, др Радомир Ивановић, Наташа Ковачевић, Мирољуб Стојановић, Стојан Дабић, Зоран Чеперковић и Велизар Недовић, док су нови чланови били Ружица Лазаревић, Радован Миловић, Милорад Михаиловић, Алберт Грегоровић и Митар Митровић. Главни уредник од броја 14 (1975) до броја 50 (1985) био је Јован Марковић, док је у исто време одговорни уредник био Радован Миловић. Уредничком колегијуму се од двоброја 1–2 (1977) прикључила Драгана Типсаревић, потписујући касније техничко уређење часописа и његову коректуру. Краљевачки сликар и песник Милан Ђокић био је аутор ликовно-уметничке опреме и ликовног решења корица.

Тих година рубрике *Из необјављене поезије наших песника*, као и *Из необјављених рукописа наших аутора*, повремено су се појављивале; док је рубрика *Хроника културних акција у Краљеву* устаљена од броја 38 (1982). Од страних књижевности бележимо преводе песама Пола Валерија, Гинтера Граса, руске песникиње Татјане Михаиловне Глушкове, турских песника у оквиру темата „Човек уз човека” и темат „Седам словеначких песника”. Међу прозаистима заступљени су преводи са руског језика Чингиза Ајматова, са француског Анрија Бергсона, са јапанског Јукија Мишима; затим су ту студије о Достојевском Доналда Фангера, Џорџа Стејнера и Григорија Соломоновича Померанца. По садржају, од осталих се издвајају поједини бројеви *Повеље октобра*. Тако су се на страницама часописа нашли текстови посвећени стогодишњици рођења Карла Маркса. *Повеља октобра* двоброј 31–32 (1980), инспирисана смрћу дугогодишњег председ-

⁵ Јован Марковић, „Повеља и Октобар заједно”, *Повеља: часопис за књижевност, уметност, културу, просветна и друштвена питања* година V, број 14 (1975): 4.

ника државе, у две трећине свеске доноси Антологију нове југословенске поезије о Титу (јануар–март 1980) Милосава Славка Пешића под насловом „Кад те душа заболи”. Други део тог двоброја посвећен је био прилозима о културним збивањима у Краљеву. Милосав Славко Пешић саставио је и антологију југословенске љубавне поезије аутора рођених после рата, под насловом „Љуване”, која је изашла у „Повељи октобра” број 48 (1984). *Повеља октобра* број 37 (1981) посвећена је стогодишњици смрти Ф. М. Достојевског, доноси прилоге саопштене на Симпозијуму „Достојевски и човекове кризе”, одржаном крајем октобра 1981. године, а избор текстова направио је др Драган Недељковић, професор Универзитета у Београду, један од учесника поменутог симпозијума. Антологију босанскохерцеговачке поезије (од 1942. до 1982) у избору и са предговором Сретена Вујковића донео је број 40 (1982). Будимир Дубак приредио је Антологију модерне црногорске поезије и написао њен предговор, а објављена је у тематској *Повељи октобра* број 46 (1984).

Што се тиче програмских опредељења часописа, главни уредник Јован Марковић огласио се у броју 47 (1984) поводом оспоравања културне мисије часописа, али и сврхе његовог постојања. „Поновићемо и овом приликом да тежимо да наш часопис открива и афирмише позитивну културну баштину краљевачког краја и његове шире околине, да открива и активира нове стваралачке вредности у овим просторима и суочава их са савременим остварењима у српској култури и култури других народа и народности у Југославији.

(...)

Постоји заједнички национални и друштвени дух културе према којем ужа заједница, ради сопственог напретка, мора да буде стално отворена. Истовремено, часопис је подстицао и доносио размишљања о текућим проблемима културе у самом Краљеву... Остварујући такву концепцију, доносили смо текстове о путевима уметности у свету, али и монографију о развоју ликовног живота у Краљеву; текстове о модерним правцима архитектуре данас, али и о урбаној стварности Краљева као простору за игру; о археолошком благу Лепенског вира, али и о значајним ископинама на подручју села Ратине код Краљева и сл.”⁶

⁶ Јован Марковић, „Опредељења и оспоравања”, *Повеља: часопис за књижевност, уметност, културу, просветна и друштвена ишњања* година XIV, број 47 (1984): 3–4.

Повеља од 1985. до 1989. године

Први број часописа *Повеља* за 1985. годину подељен је у две серије – стару под окриљем Културно-просветне заједнице општине Краљево, и нову када издавање преузима Народна библиотека Краљево, која је тада „регистрована за обављање издавачке делатности код Окружног привредног суда у Краљеву. Часопис је уписан у регистар Републичког комитета за информације”.⁷

Издавачки савет је промењен, у саставу новог нашли су се: Милорад Михаиловић (председник), Владимир Бережнов, Зорица Ивковић, Миодраг Јевтић, Милан Лечић, Јован Марковић, Миломир Мрљеш, Драгана Типсаревић и Владимир Шекуларац. Редакцију нове серије чинили су: Милан Дачовић, Милош Милишић, Милорад Михаиловић, Велизар Недовић, Радош Ракуш, Радомир Станић и Владимир Шекуларац. Главни и одговорни уредник био је Милан Дачовић, Драгана Типсаревић – секретар редакције и оперативни уредник, док графичку опрему потписује Драган Пешић, који ће тада почети да обликује препознатљиви изглед *Повеље*, као и каснијих, других издања краљевачке Библиотеке.

У уводнику „Повеља, надаље”⁸ нови главни и одговорни уредник Милан Дачовић, поред израза захвалности претходном уредништву, скицира уређивачку политику часописа: „У својој отворености, 'Повеља' ће и надаље следити уређивачку концепцију претходних редакција; задатак просвећивања, задатак културне трансмисије идеја, ПРАЋЕЊА светских и југословенских културних домета.

(...)

Њене странице биће окренуте и новим књижевностима које су у међувремену, у току века, посебно последњих деценија, ступиле на светску сцену и допрле до нас. Једна од најзначајнијих је хиспано-америчка.”⁹

Дејан Вукићевић истиче да са доласком Милана Дачовића на место уредника долази до „осетног напретка у уређивачкој концепцији”, као и да „простор посвећен светској књижевности се повећава а имена која

⁷ Краљево и Краљевчани, „Извештај о раду Народне библиотеке у Краљеву за 1985. годину”, стр. 21, приступљено 7. 2. 2020. Доступно на: http://www.kraljevcani.rs/pdf.js-master/web/viewer.html?read_file=0130000036048.pdf.

⁸ Милан Дачовић, „Повеља, надаље”, *Повеља: часопис за књижевност, уметност, културу, просвећивања и друшћивена ишћивања* Нова серија, година XV, број 1 (1985): 3–4.

⁹ Исто.

се појављују су све озбиљнија”.¹⁰ У прилог томе говоре објављени темати „Најмлађа косовска лирика”, „Песници групе 'La Vallisa'”, „Шпанија у срцу света: 50-годишњица шпанског грађанског рата”, интервју са Г. Гарсијом Маркесом; затим текстови из области етнологије Бориса Успенског, као и Никите и Светлане Толстој и др. *Повеља* је доносила прилоге Зорана Глушчевића, Предрага Палавестре, Николе Милошевића, Радована Самарџића, Радоја Симића, Слободана Ракитића, Мирка Ковача, Моме Димића и других. Рубрике *Наслеђе*, *Наследно нејријателство*, *Ex Ponto*, *Кључеви*, *Прозори*, *Осветљења*, *Човек и наслеђе*, *Интервјуације*, *Мотиви*, *Песников избор*, *Портрети*, *Кријика*, *Културна збивања* тих година су се усталиле, док су се повремено појављивале рубрике *Арјументи*, *Животи уметности*, *Зайиси*, *Путопис*, *Поводи*, *Исходишта*, *Трибина...* Ликовна критика заступљена је као у ранијим бројевима, појављује се позоришна и филмска критика. У овом временском оквиру *Повеља* је излазила тромесечно.

Повеља од 1989. до 1997. године

Место главног и одговорног уредника *Повеље* од двоброја 1–2 (1989) до двоброја 1–2 (1997) заузимао је Владимир Шекуларац. Настављајући традицију претходног уредништва, захваљује Милану Дачовићу, чији је улогу преузео, пригодном белешком „Са састанка редакције”.¹¹

Први двоброј новог уредника (1–2 (1989)) изазвао је необичну пажњу. „У овом двоброју, у рубрици Преиспитивања, представљено је капитално дело светске културне баштине Билингтонова књига 'Икона и секира'. Низом текстова наших најпознатијих филозофа и историчара. Захваљујући овом блоку текстова, овај број часописа наручен је у 10 примерака за потребе Конгресне библиотеке у Вашингтону.”¹² Љубомир Кљакић, Никола Милошевић, Атанасије Јевтић, Владимир Адамовић и Предраг Р. Драгић Кијук били су аутори прилога о којима је реч.

¹⁰ Дејан Вукићевић, Библиографија прилога у краљевачкој књижевној периодици. Књ. 2, *Повеља: (1971–2000)* (Краљево: Народна библиотека „Радослав Веснић”, 2001), 5.

¹¹ Владимир Шекуларац, „Са састанка редакције”, *Повеља: часопис за књижевност, уметност, културу, просветна и друштвена питања*, Нова серија, година XIX, број 1–2 (1989): 2.

¹² Краљево и Краљевчани, „Извештај о раду Народне библиотеке Краљево за 1989. годину”, стр. 11, приступљено 10. 2. 2020. Доступно на: http://www.kraljevcani.rs/pdf.js-master/web/viewer.html?read_file=0130000040048.pdf.

Рубрике су се мењале, кризних деведесетих година XX века часопис је углавном излазио као двоброј због недостатка финансијских средстава. Страна књижевност наставља да заузима значајан простор, те су ту темати „Из франкофоне поезије црне Африке и Антила”, „Три песника из Израела”, „Три шпанска песника”; прозни писци су присутни у већој мери но раније: В. Т. Шаламов, А. В. Чајанов, Ш. Хермлин, Е. Јингер, Р. Харвуд, О. Сакс, К. Џ. Оутс, М. Турније. Као сарадници и аутори прилога јављају се нова имена: Александар Јерков, Дејан Медаковић, Драган Стојановић, Михајло Пантић, Владета Јанковић, Зорица Бечановић, Новица Тадић, Злата Коцић, Тања Крагујевић, Саша Јеленковић, Драган Јовановић Данилов; стасавали су нови завичајни аутори: Горан Петровић, Драган Хамовић, Живорад Недељковић, Дејан Алексић, Слободан Лазовић, Драгана Чорбић, Драган Драшковић, Драган Ђоковић, од којих ће неки бити доцнији чланови редакције и уредници *Повеље*.

Поједини, тематски бројеви *Повеље* били су везани за покренути „Српски духовни сабор – Дани преображења”, те број 3–4 (1993) доноси Портрет Милутина Петровића, добитника Награде *Жичка хрисовуља* за 1993. годину; број 1 (1995) прилоге о Миодрагу Павловићу, добитнику *Хрисовуље* за 1994. годину; број 2 (1995) прилоге учесника округлог стола „Старо наслеђе и његова заштита”;¹³ број 1 (1996) прилоге о Љубомиру Симовићу, добитнику *Хрисовуље* за 1995. годину.

До 1995. године димензије *Повеље* (бр. 4) биле су 24 × 14,5 cm, а од 1996 (бр. 1) промењене су у 23,3 × 16 cm. Током 1996. године поднаслов „часопис за књижевност, уметност, културу, просветна и друштвена питања” два пута је промењен – најпре у „часопис за књижевност, културу и уметност” (број 1 (1996)), а затим у „часопис за књижевност, уметност и културу” (од броја 2–3 (1996)). Овај други поднаслов задржан је до данашњих дана. Двоброј 2–3 (1996) потписује ново уредништво: Живорад Недељковић, Горан Петровић, Славко Стаменић, Наташа Ковачевић, Љубиша Симовић, Драган Драшковић и Драгана Типсаревић, док је оперативни уредник био Драган Хамовић.

¹³ Одржаног у оквиру „Трећег српског духовног сабора – Дани преображења”, 1994. године.

Повеља од 1997. до 2003. године

Драган Хамовић, историчар књижевности и песник, преузео је место главног и одговорног уредника *Повеље* од броја 3–4 (1997) и обављао је ту функцију до броја 3 (2002). Од старог уредника редакција се опростила белешком, у духу претходника: „Након преласка на нову уредничку дужност, Владимир Шекуларац напушта часопис *Повеља*, који је уређивао од 1989. године. Уредништво нашег часописа му се на свему захваљује и жели успеха и у даљем раду.”¹⁴

Динамика излажења часописа се усталила – од 1998. године уместо четири, редовно излазе три броја годишње. Рубрике су се, такође, усталиле: *Прочеље*, *Премошћење*, *Песников избор*, *Понирање*, *Посед њоейике*, *Предмеј Повеље*, *Просјори*, *Присјуйи*, *Промайрања*, *Помен*. Поменућемо само нека од имена стваралаца заступљених у *Повељи* тих година: Миодраг Павловић, Владан Матијевић, Даница Вукићевић, Ђорђо Сладоје, Милосав Тешић, Саша Радојчић, Славко Гордић, Васа Павковић, а међу завичајним ауторима: Дејан Вукићевић, Емилија Миловановић, Александра Унтервегер, Дејан Алексић, Милош Милишић... Од страних песника присутни су: Јапанци К. Јамасаки и К. Шираиши, Французи Ф. Куртад, Л. Ре и А. Мишо, Швеђанин К. Ленц, Италијани Ћ. Павезе и У. Фјори, Пољак Ј. Тувим; драмски писци Пол Волг и Роналд Харвуд, прозаисти З. Тамир, С. Бекр, А. Насир, Д. Буланже, Р. Валзер, Р. Виб, О. Хаксли, Д. Паркер, Н. Фергусон, Х. Хесе, К. Девушкина, А. Гала; интервју са Жаном Бодријаром.

„Захваљујући пре свега јасној замисли и огромним напорима Драгана Хамовића, Издавачка делатност краљевачке библиотеке постављена је на чврсте темеље који данас држе раскошну грађевину создану од преко две стотине и педесет наслова поезије, књижевне критике и теорије, есеја, посебних издања, библиографија... Његова уредничка, и лична, марљивост, упорност, преданост али и визионарски дух, спремност да се завичајни простор оплемени, постане духовно „већи и достојнији” дали су пресудан замајац издаваштву које се развило под окриљем краљевачке библиотеке.”¹⁵

¹⁴ „Напомена уредништва”, *Повеља: часопис за књижевност, уметност и културу година XXVI*, број 3–4 (1997): 4.

¹⁵ Ана Гвозденовић, „Издавачка делатност”, у *Век и њо Библиотјеке у Краљеву: Народна библиотјека „Стефан Првовенчани” Краљево: 150 јодина*, (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, 2018), 218.

Занимљива нам се учинила белешка уредништва о стваралачком доприносу Драгане Типсаревић, доцније уреднице културних програма и дугогодишње директорке краљевачке Библиотеке: „Драгана Типсаревић, по сопственој жељи, повлачи се из уредништва *Повеље*. На месту оперативног уредника и секретара часописа налази се од 1977. године. Дуг период постојања овог часописа остаје обележен њеним професионалним улагањем, створивши ваљану основу за даљи пут и развој *Повеље*. *Можда йонајвише захваљујући айилносйи Драгане Тийсаревић Повеља се одржала* (курзив К. Јаблановић) и у годинама када су се многи часописи у нас гасили.”¹⁶

Повеља од 2003. до 2009. године

Горан Петровић, писац, редовни члан Српске академије наука и уметности од 2018. године, постаје главни и одговорни уредник *Повеље* број 1 (2003) са одласком Драгана Хамовића у београдски Завод за издавање уџбеника, на ново место уредника. На месту главног и одговорног уредника Петровић остаје до броја 2 (2009). Ново, шире Уредништво чинили су: Зоран Гаврић, Александар Гаталица, Драган Драшковић, Наташа Ковачевић, Александар Милосављевић, Живорад Недељковић, Татјана Њежић, Саша Радојевић, Љубодраг П. Ристић, Љубиша Симовић и Драган Хамовић. Из уредничког колегијума су изашли Драгана Вукићевић и Славко Стаменић; оперативни уредник била је Ана Авић, потом краће Ана Воштинић, секретар редакције Верослав Стефановић.

Доласком новог уредника установљене су нове две нове рубрике *Позийтив* и *Појмовник*, у којима се аутори, ствараоци из других сфера духа, огледају у књижевном стваралаштву. Интересантним нам се чини, у поменутом временском оквиру трајања *Повеље*, појава и присуство филмске критике и нарочито музичке критике, чији је аутор скоро искључиво био Александар Гаталица.

На веб-сајту <http://www.komunikacija.org.rs> 2004. године часопис *Повеља* почиње да излази у електронском облику. На поменутом сајту доступна је архива бројева (и додатака) који су објављени од 2004. до 2012. године.¹⁷

¹⁶ *Повеља: часопис за књижевносй, умейносй и кулйуру* година XXIX, број 3, (1999): 2.

¹⁷ *Komunikacija*, pristupljeno 31. 12. 2019. Доступно на: http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/Povelja/index_html?stdlang=ser_lat.

С временом је *Повеља* израсла у часопис са два додатка (*Њрилоја* или *суїлеменїа*) – *Прејоручено* и *Види чуда*. Додатак *Прејоручено* почиње да излази од броја 3 (2005), има сопствену нумерацију, а на месту уредника овог додатка смењивали су се Горан Петровић, Ана Авић, Миша Мило-сављевић, Гордана Тимотијевић, Живорад Недељковић, Димитрије Јовановић. Тематски разнолико штиво (проза, драма, библиографија, темат посвећен представи краљевачког позоришта „Камен за под главу – Камен по камен”) обележило је неколико година овог додатка. Од броја 1 за 2012. годину, када уређивање додатка преузима Гордана Тимотијевић, концепција се усталила и доноси савремену преведену прозу. Швајцарска новела, савремена данска прича, арапска кратка прича, јапанска прича, новела Квебека, франкофона новела Црне Африке, нова италијанска приповетка, турска прича, руска јеврејска прича – неки су од поднаслова додатка *Прејоручено*, из којих видимо разноврсност страних књижевности које доноси.

Други *Повељин* додатак *Види чуда* излази од *Повеље* број 3 (2006), и до броја 2 (2019) (и одласка у пензију) уређивала га је Гордана Тимотијевић. Као и додатак *Прејоручено*, има посебну нумерацију, а уредница о концепцији додатка *Види чуда*, каже: „Идеја нам је била да аутори по позиву у њему опишу својих седам чуда, седам фасцинација из детињства јер ако постоји седам чуда у свету одраслих, најмање толико мора да их буде и у свету детињства.”¹⁸ Светлана Велмар-Јанковић, Давид Албахари, Данило Николић, Јасминка Петровић, Урош Петровић, Љубивоје Ршумовић, Злата Коцић, Михајло Пантић нашли су се међу ауторима прилога за додатак *Види чуда*.

Од броја 2 за 2009. годину уз *Повељу* излази подлистак *Појединачно*, чији је уредник Милош Милишић. Концепт подлистка подразумева интервјуе са књижевним ауторима који одговарају на одабране цитате из својих дела.

***Повеља* од 2009. до 2012. године**

Горан Петровић, одлазећи на нову уредничку дужност, напушта *Повељу*, а од броја 3 (2009) главни и одговорни уредник постаје Живорад Недељковић, песник. Редакција се од Петровића опростила пригодним

¹⁸ Ана Гвозденовић, „Издавачка делатност”, у *Век и њо Библиотекe у Краљеву: Народна библиотека „Стефан Првовенчани” Краљево: 150 година*, (Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, 2018), 223.

речима: „Креативним радом и иновативним замислима пресудно је допринео профилисању *Повеље* и статусу који она има. *Повеља* је препознатљива и по рубрикама које је Горан Петровић осмислио, а у библиотекама које је покренуо објављена су истински вредна дела.”¹⁹

Посао главног и одговорног уредника Недељковић је обављао до броја 3 (2010), када га напушта по сопственој жељи, али остаје члан редакције, а место главног и одговорног уредника преузима Дејан Алексић, песник. Тих година, поред ове двојице истакнутих песника, у уредништву су били: Ана Гвозденовић, Драган Драшковић, Милош Милишић, Љубодраг П. Ристић, Љубиша Симовић, Гордана Тимотијевић; посао оперативног уредника радила је Ивана Борисављевић (бр. 3 (2009) до бр. 1 (2010)), а секретар редакције, све до одласку у пензију 2016. године, биће Верослав Стефановић.

Поводом јубилеја – четрдесет година излажења часописа, у броју 3 за 2011. годину, уредништво је у рубрици *Предмећ Повеље* објавило четири прилога: Михајло Пантић „Куле у ваздуху”, Васа Павковић „*Повеља* међу часописима”, Мирко Демић „Књижевна периодика и *Повеља* у њој” и Драган Хамовић „Пун круг *Повеље*”.

За ову прилику, издвојили смо речи Драгана Хамовића, једног од ранијих уредника *Повеље*, о развоју часописа: „У доскорашњој књижевној средини без традиције – а традиција је ослонац и оријентир – појава часописа дословно је значила долазак живе књижевности ‘у наш мали град’. Часопис *Повеља*, наследивши бујни и бурни *Окћобар* (а памтећи предратни, гимназијски *Освић*), значио је отворени простор и могућност размене, као и, разуме се, мамац и подстицај. За све овдашње, краљевачке, књижевне почетнике значио је увођење у посао. Прву пробу. И не само прву пробу, него и накнадну проверу.

Часопис је средиште и стециште. Што је живљи и покретљивији – тим боље, али да притом остане поуздано решето вредности, актуелних и у настајању. Свој динамизам, али и издржљивост, *Повеља* је била показала у невољно време краја прошлог века – када су многи часописи преконоћ нестајали или посустајали – али и спремност да се разгранава онда када су велике невоље наводно прошле. Књижевни часопис постајао је полако књижевни комплет, вишеделна сладокусачка понуда.”²⁰

¹⁹ *Повеља: часопис за књижевност, уметност и културу* година XXXVIII, број 3, (2009): 4

²⁰ Драган Хамовић, „Пун круг *Повеље*”, *Повеља: часопис за књижевност, уметност и културу* година XXI, број 3 (2011): 200–201.

Повеља данас

Повеља: часопис за књижевности, уметности и културу уз два додатка: *Прејоручено* и *Види чуда*, на почетку 2020. године излази редовно четворомесечно. Чланови уредништва су Дејан Алексић – главни и одговорни уредник, Живорад Недељковић, мр Ана Гвозденовић, Милош Милишић, Драган Драшковић, Љубодраг П. Ристић, Љубиша Симовић. Настављајући континуитет претходника, уредништво *Повеље* негује квалитет прилога, отвореност према ауторима и сарадницима, присуство других дисциплина поред књижевности и критике, ваљан графички изглед. Објављивање часописа финансијски подржава и Министарство културе и информисања Републике Србије, што говори о квалитету издања и значају часописа. У току је рад на пројекту дигитализације свих бројева *Повеље*, од 1971. године, након чега ће бити доступни на званичном веб-сајту издавача, тј. краљевачке Библиотеке (<https://povelja.kv-biblio.org.rs/>).²¹

Закључак

На основу изнетог можемо закључити да књижевни часопис *Повеља* има врло богату историју. Преломни тренуци везани су како за промену издавача – од 1971. до 1985. године то је била Културно-просветна заједница општине Краљево, а од 1985. године Народна библиотека у Краљеву; тако и за место главног и одговорног уредника: Страхиња Војиновић (бр. 1–7), Јован Марковић (бр. 8–13, и главни уредник бр. 14–50), Радован Миловић (одговорни уредник бр. 14–50), Милан Дачовић (1/1985. до 3–4/1988), Владимир Шекуларац (1–2/1989. до бр. 1–2/1997), Драган Хамовић (3–4/1997 до 3/2002), Горан Петровић (1/2003 до бр. 2/2009), Живорад Недељковић (3/2009 до бр. 3/2010), Дејан Алексић (1/2011–). Такође, очигледно је да, иако је мењала уреднике, *Повеља* остајала на једном јасно уцртаном путу развоја, који јој је донео водеће место међу српским књижевним гласилима. Томе су допринели квалитет прилога, отвореност према ауторима и сарадницима, присуство других дисциплина поред књижевности и критике, ваљан графички изглед.

²¹ Народна библиотека „Стефан Првовенчани“ Краљево, Е-Повеља, приступљено 3. 1. 2020. Доступно на: <https://povelja.kv-biblio.org.rs/>. Аутор и реализатор пројекта дигитализације Повеље је Иван Спасојевић, запослен у Библиотеци.

Literatura

1. Dačović, Milan. „Povelja, nadalje”. *Povelja: časopis za književnost, umetnost, kulturu, prosvetna i društvena pitanja*, Nova serija, godina XV, broj 1 (1985): 3–4. (na ćirilici)
2. Gvozdenović, Ana. *Bibliografija priloga u časopisu Povelja: (2001–2015) / autor bibliografskih jedinica iz 2001. godine Nataša Antonijević*. Kraljevo: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani”, 2015. (na ćirilici)
3. Gvozdenović, Ana. „Izdavačka delatnost”. U *Vek i po Biblioteke u Kraljevu: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani” Kraljevo: 150 godina*, 211–231. Kraljevo: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani”, 2018. (na ćirilici)
4. Hamović, Dragan. „Pun krug Povelje”. *Povelja: časopis za književnost, umetnost i kulturu*, godina XLI, broj 3 (2011): 200–201. (na ćirilici)
5. Komunikacija. Pristupljeno 31. 12. 2019. Dostupno na: http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/Povelja/index_html?stdlang=ser_lat.
6. Kraljevo i Kraljevčani. „Izveštaj o radu Narodne biblioteke u Kraljevu za 1985. godinu”. Pristupljeno 7. 2. 2020. Dostupno na: http://www.kraljevcani.rs/pdf.js-master/web/viewer.html?read_file=0130000036048.pdf. (na ćirilici)
7. Kraljevo i Kraljevčani. „Izveštaj o radu Narodne biblioteke Kraljevo za 1989. godinu”. Pristupljeno 10. 2. 2020. Dostupno na: http://www.kraljevcani.rs/pdf.js-master/web/viewer.html?read_file=0130000040048.pdf. (na ćirilici)
8. Marković, Jovan. „Povelja i Oktobar zajedno”. *Povelja: časopis za književnost, umetnost, kulturu, prosvetna i društvena pitanja*, godina V, broj 14 (1975): 4. (na ćirilici)
9. „Napomena uredništva”. *Povelja: časopis za književnost, umetnost i kulturu*, godina XXVI, broj 3–4 (1997): 4. (na ćirilici)
10. Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani” Kraljevo. E-Povelja. Pristupljeno 3. 1. 2020. Dostupno na <https://povelja.kv-biblio.org.rs/>. (na ćirilici)
11. *Povelja: časopis za književnost, umetnost, kulturu, prosvetna i društvena pitanja*, god. 1, broj 1 (1971) – god. 5, broj 4 (1975). (na ćirilici)
12. *Povelja oktobra: časopis za književnost, kulturu, prosvetna i društvena pitanja*, god. 1, broj 18/19 (1976) – god. 15, broj 1 (50) (1985). (na ćirilici)
13. *Povelja: časopis za književnost, umetnost, kulturu, prosvetna i društvena pitanja*, n. s. god. 15, broj 1 (1985) – god. 49, broj 2 (2019). (na ćirilici)
14. Šekularac, Vladimir. „Sa sastanka redakcije”. *Povelja: časopis za književnost, umetnost, kulturu, prosvetna i društvena pitanja*, Nova serija, godina XIX, broj 1–2 (1989): 2. (na ćirilici)
15. Vojnović, Strahinja. „Uz prvi broj. *Povelja: Časopis za književnost, umetnost, kulturu, prosvetna i društvena pitanja* godina 1, broj 1 (1971): 3–5. (na ćirilici)

16. Vukićević, Dejan. *Bibliografija priloga u kraljevačkoj književnoj periodici. Knj. 2, Povelja (1971–2000)*. Kraljevo: Narodna biblioteka „Radoslav Vesnić”, 2001. (na ćirilici)
17. Vukotić, Bojana. „Biblioteke kao izdavači serijskih publikacija”. U *Biblioteke u kulturnom životu Srbije: Zbornik radova stručnog skupa Biblioteke u kulturnom životu Srbije, Kraljevo, 8. i 9. oktobar 2018*, urednik Katarina Jablanović, 85–93. Kraljevo: Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani”, 2018. (na ćirilici)

Katarina D. Jablanović

Public Library “Stefan Prvovenčani”, Kraljevo

katarina.dasic@gmail.com

THE HISTORY OF THE LITERARY MAGAZINE POVELJA

Abstract: Towards the jubilee – 50th anniversary of the literary magazine *Povelja* – this paper deals with its history. The main task is to present the development of the magazine, while the paper aims at highlighting the importance of the tradition of nurturing literary periodicals. The turning points in the development of the magazine are related both to the publisher (the Cultural and Educational Community of the Municipality of Kraljevo from 1971 to 1985, and the Public Library in Kraljevo from 1985 to this day), and to the position of the editor-in-chief (Strahinja Vojinović, Jovan Marković, Radovan Milović, Milan Dačović, Vladimir Šekularac, Dragan Hamović, Goran Petrović, Živorad Nedeljković, and Dejan Aleksić). Presenting a historical overview the focus is on the following elements: the owner of the magazine, i.e. the publisher; the program; the position of the editor-in-chief and members of the editorial board; the magazine plan, i.e. which sections existed and how they changed; the associates; the types of literature represented and their authors; the content of other appendices (the cultural life of Kraljevo, the visual arts, etc.), as well as the graphic layout of the magazine. The paper relies on the literature and materials relevant to the subject of the research.

Keywords: serial publications, literary magazine, Kraljevo, *Povelja*, *the October Povelja*.

Примљено: 18. фебруара 2020.

Исправке: 27. маја 2020

Прихваћено: 17. јуна 2020.